

Å skape gode leseopplevelser for barn

En kvalitativ studie om hva barnehagelæreren vektlegger for å skape gode leseopplevelser for barn

Clara Wågan

(Kandidatnr: 717)

Bacheloroppgave BHBAC3970

April 2021, Trondheim

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	3
1.1. Oppgavens oppbygning	3
2 Teori	4
2.1 Lesning som opplevelse og erfaring	4
2.2 Litterær rollemodell og rollen som litteraturformidler	5
2.3 Språklæring	5
2.4 Å lese i en samlingsstund	6
2.5 Spørsmål å stille under lesing	6
2.6 Leserommet	7
2.7 Den litterære samtalen med de minste barna	7
2.8 Planlegging av leseprosessen	7
2.9 Valg av bøker	8
3 Metode	8
3.1 Valg av metode	9
3.2 Planlegging av datainnsamling	9
3.3 Utvalg av informanter	10
3.4 Metodekritikk	11
3.5 Beskrivelse av gjennomføring	12
3.6 Analysearbeid	13
3.7 Etske retningslinjer	14
4 Presentasjon av analyse og funn	14
4.1 Forarbeid	15
4.2 Formidlingen	16
4.3 Tilrettelegging av det fysiske rommet	17
5 Drøfting av funn	17
5.1 Forarbeid til en tilrettelagt lesestund	17

5.2 Barnehagelæreren som formidler.....	20
5.3 Leserommet	22
6 Avslutning	23
Litteraturliste	25
Vedlegg 1 - Intervjuguide	26
Vedlegg 2 – Informasjon og samtykkeskjema.....	27

1 Innledning

«Å lese høyt i barnehagen byr på møter med andre mennesker, med andre land og skikker, med sterke følelser og andre livsvilkår enn de vi lever under selv. Men lesing i barnehagen byr også på møter mellom mennesker her og nå.» (Solstad, 2018, s. 171).

Lesing er noe jeg har hatt en interesse for hele livet, og jeg har brukt mye tid på lesing selv. Fra jeg kan huske har jeg blitt lest for av foreldrene mine, og jeg begynte raskt å ønske å lese på egenhånd. Gjennom tre studieår og flere praksisperioder har jeg sett og erfart at lesestund har en sentral plass i en barnehagehverdag, og barnehagelæreren har stor betydning for tilrettelegging av gode lesestunder i barnehagen. Solstad (Solstad, 2018, s. 39) skriver at barnehagen skal bidra til fascinasjon for lesing hos barna slik at de ønsker å bli lest for. Rammeplanen sier også at barnehagen skal «bidra til at barna opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale» RP. 2017, s. 48).

Som barnehagelærer er det mye man kan gjøre for å skape gode leseopplevelser for barn, og derfor ønsker jeg å se mer på formidlingen i en lesestund. Jeg ønsker å finne ut hvordan barnehagelæreren tilrettelegger for en tilrettelagt lesestund i barnehagen og hva barnehagelæreren tenker rundt en lesestund, hvordan boken blir lest, om det blir tatt i bruk konkrete, innlevelsen i formidlingsrollen og rammene rundt formidlingen. Dette er spørsmål som har inspirert meg til å undersøke temaet og ført meg til problemstillingen:

Hva vektlegger barnehagelæreren i en tilrettelagt lesestund for å skape gode leseopplevelser for barn?

1.1. Oppgavens oppbygning

Denne oppgaven består av fem deler Innledning, teori, metode, drøfting og avslutning. I innledningen har jeg presentert problemstillingen og gjort rede for valg av oppgave. I teoridelen presenteres teori relevant for min problemstilling, i metodedelen går jeg inn på hvilken metode jeg har brukt og hvordan den har hjulpet meg til å finne svar på min problemstilling, i drøftings- og analysedelen reflekterer jeg og drøfter rundt mine funn. Oppgaven avsluttes med

oppsummering og konklusjon om hva barnehagelæreren vektlegger i en tilrettelagt lesestund for å skape gode leseopplevelser for barn.

2 Teori

I teoridelen har jeg brukt teori jeg mener er relevant for å gi svar på min problemstilling. Jeg har valgt teori som omhandler lesing som opplevelse og erfaring, formidling, leserommet, den litterære samtalen med de minste barna, planlegging av leseprosessen og valg av bøker.

2.1 Lesning som opplevelse og erfaring

Først og fremst leser vi for underholdningens skyld, for å nyte litteraturen og leve oss inn i det den forteller om (Solstad, 2018, s. 11). Det er viktig å tilrettelegge forholdene for lesing i barnehagen. Slik vil barnas nysgjerrighet på lesing vekkes, og de blir glade i å lese, og etter hvert vil de ønske å lære seg å lese selv. (Solstad, 2018, s. 11). Ett formål ved lesing er å gi barna leseopplevelser for å vekke en fascinasjon for bøker. Lesing bidrar også til å utvikle fantasien (Solstad, 2018, s. 43). Barnehagen skal bidra til fascinasjon for lesing hos barna, slik at barna ønsker å bli lest for på fritida si (Solstad, 2018, s. 39). I dagens samfunn er det en nødvendig kompetanse å kunne lese, for å kunne orientere oss, delta i samfunnet, diverse organiseringer, personlig kommunikasjon og private fritidsformål. Lesing er viktig for sosial deltakelse (Solstad, 2018, s. 11-12). Ifølge Solstad vil det ha stor betydning for barnas lese- og skriveutvikling om vi klarer å skape interesse for bøker og leselyst fra første stund. Det vil også ha stor betydning for utvikling av fantasi, estetisk sans og kritisk tenkning (Solstad, 2018, s. 157).

Solstad skriver at leserens evne til å leve seg inn i litteraturen bidrar til bedre leseopplevelser for barna (Solstad, 2018, s. 48). Leseopplevelsen påvirkes av måten det blir lest på og hvem som leser sammen (Solstad, 2018, s. 48). I rammeplanen (2017, s.22) står det at: «Personalet sørger for et inkluderende fellesskap og legger til rette for at barn kan bidra i egen og andres læring». Videre står det at «personalet skal støtte barnas aktivitet, engasjement og deltakelse i fellesskapet» (RP, 2017, s. 21).

Lesing skal foregå i samspill med barna (Solstad, 2018, s. 12). Med samspill menes kontakt mellom leseren og lytteren gjennom blikk, gester, smil og nikk (Solstad, 2018, s. 11). Høigård (2019, s. 171) skriver at blikkontakt, gester, pauser og variert stemmebruk er avgjørende for å holde på barnas oppmerksomhet og for å hjelpe de til å få tak i innholdet. Personalet i

barnehagen skal «utfordre barnas tenkning og invitere dem inn i utforskende samtaler» (RP, 2017, s. 21).

En viktig del av en litteraturformidling er stemmebruken (Syversen, 2020, s. 195). Det vil være kjedelig å høre på en lesestund om formidleren leser på en monoton måte, altså i ett toneleie som ikke er varierende (Syversen, 2020, s. 195). Evnen som en engasjerende leser kan utvikles, man kan for eksempel justere stemmevolumet ved å hviske eller øke stemmevolumet ut fra situasjonen, som for eksempel om det er spennende eller overaskende deler i teksten (Syversen, 2020, s. 195). Videre kan man for eksempel endre stemme eller dialekt ut fra de forskjellige karakterene i boka (Syversen, 2020, s. 196). Å kjenne boka på forhand vil være en forutsetning for å unngå å være monoton og bli en engasjerende leser (Syversen, 2020, s. 196).

2.2 Litterær rollemodell og rollen som litteraturformidler

En del av barnehagelærerens profesjonelle identitet går på rollen som litteraturformidler. Det å være en språklig rollemodell, handler om tilrettelegging for gode samtaler, gripe muligheter i hverdagssituasjoner og benevne og sette ord på hva man gjør. Som barnehagelærer skal man sette søkelys på litteratur, det handler om å prate om litteratur, ta initiativ til leseaktiviteter og skape engasjement for lesning hos barna (Syversen, 2020, s. 177). Det å være en litterær rollemodell i barnehagen handler om å oppmuntre barna til å lese bøker som barnehagelæreren mener er av god kvalitet og de bør ha et positivt forhold til litteratur og se på lesing som en naturlig aktivitet (Syversen, 2020, s. 178).

2.3 Språklæring

I Rammeplanen står det at personalet i barnehagen skal bidra til å gi barna «felles erfaringer som grunnlag for lek og legge til rette for utvikling av leketemaer» (RP, 2017, s.20). Barn er opptatt av å finne jevnaldrende barn å leke med. Personalet kan være støttende i barns språkutvikling og de kan bidra til viktige innspill til videreutvikling av lek eller utvidelse av tema. Voksne har større erfaringsgrunnlag og et bedre utviklet språk enn barn og de har kompetanse om språktilegnelse (Kibsgaard, 2018, s. 49). I Rammeplanen står det at personalet i barnehagen «skal utvide barnas erfaringer og sørge for progresjon og utvikling i barnehagens innhold» (RP, 2017, s. 22). «Personalet skal ta utgangspunkt i barnas erfaringer, interesser, synspunkter og initiativ i barnehagens daglige arbeid og ved valg og gjennomføring av temaer og prosjekter» (RP, 2017, s. 43).

Høigård (2019, s. 173) skriver at språklæring skjer når barna inngår i et aktivt samspill med andre og at språkutvikling skjer best om personalet involverer seg i den daglige språkhandlingen med barna, dette kan være gjennom for eksempel en høytlesningsstund. Personalet må av og til gjøre en ekstrainsats for å inkludere alle barn i leseaktiviteter, ved for eksempel observasjon og loggskrivning kan man finne situasjoner der det vil være lettere å engasjere noen barn (Høigård, 2019, s. 173).

2.4 Å lese i en samlingsstund

Solstad (2018, s. 121) nevner den sosiale siden ved å sitte sammen med andre å oppleve at den sammen teksten blir opplest. Behovet for å samtale om teksten og tankene som oppstår av teksten blir vekket av fellesskapet (Solstad, 2018, s. 121).

Barna i barnehagen skal ha muligheter til å velge ut bøker selv som de ønsker å lese, men personalet skal også tilrettelegge for bøker slik at de kan bidra til progresjon og utvikling (Solstad, 2018, s. 121). Ifølge Brendeland (2009, s. 166) er den tradisjonelle måten å formidle bøker på i en samlingsstund at barna sitter i ring der formidleren viser bildene i boken og leser teksten. Noen barn bruker lengre tid på å se bildene og derfor ser Brendeland (2009, s. 166) på muligheter for å lese i mindre grupper. Hvis bildene vises etter at formidleren har lest teksten får ikke barnet den helhetsopplevelsen av teksten, den estetiske opplevelsen og den leseforståelsen de kunne fått ved å se på bildene samtidig som teksten leses (Solstad, 2018, s. 163). Solstad (2018, s. 121) skriver at når barna skal skape mening om tekst er samtalen om teksten viktig, og at det har vist seg at samtaler der barn får reflektert og diskutert er effektivt for utviklingen av lese- og skrivekyndighet.

2.5 Spørsmål å stille under lesing

Syversen skriver man kan oppmuntre barna til språklig ytring ved å stille spørsmål underveis i lesingen (Syversen, 2020, s. 194). Spørsmålene man stiller bør være autentiske og åpne (Syversen, 2020, s. 194). Autentiske spørsmål er en spørsmålsform der den som stiller spørsmålet ikke vet svaret, åpne spørsmål har flere mulige svaralternativ (Solstad, 2018, s. 137). Ved å stille åpne spørsmål gir det barna større rom for innspill, kommentarer og spørsmål og barna får bedre mulighet til å medvirke (Syversen, 2020, s. 194). Solstad skriver at barnehagelæreren skal unngå spørsmål for å teste om barnet kan svare, «poenget med samtaler til barn er å åpne for mottakerens perspektiver uansett om spørsmålene er lukket eller åpne» (Solstad, 2018, s. 138).

2.6 Leserommet

Leserommet er en betegnelse på det fysiske rommet som anvendes når vi leser og det imaginære rommet vi skaper gjennom ritualer og skape stemninger rundt teksten (Solstad, 2018, s. 122). Diskusjoner om plassering av litteratur som bokhyller og annet fysisk inventar har også med leserommet som begrep (Solstad, 2018, s. 122). Bøkene bør være i gripehøyde for barna slik at de kan ta initiativ til å velge og lese bøker selv (Solstad, 2018, s. 169).

Det kan være vanskelig å holde oppmerksomheten mot lesning hvis det foregår mange aktiviteter samtidig i rommet (Solstad, 2018, s. 139). Avbrudd og støy ødelegger for leseopplevelsen og leseforståelsen, og det vil derfor være av stor fordel å ha ett eget rom å lese i (Solstad, 2018, s. 169). Høigård (2019, s. 174) skriver at en skjermet sofakrok med bra lys og bøker der forsidebildet er oppstilt synlig i barnehøyde, vil innby til boklesing.

Syversen skriver at det i noen barnehager eksisterer frykt for at barn skal ødelegge bøker og at bøker derfor blir plassert utenfor barnas rekkevidde. Videre skriver Syversen at bøker må være innenfor barns rekkevidde slik at frykten for slitte bøker ikke skal ødelegge for litteraturformidlingen. Barn lærer seg ikke hvordan bøker skal behandles med mindre de er tilgjengelige for dem. Barnehagelæreren kan involvere barna i hvordan bøker skal behandles ved å for eksempel teipe bøker med rifter i, sette de på plass etter bruk og lære barna å være forsiktig med bøkene (Syversen, 2020, s. 189).

2.7 Den litterære samtalen med de minste barna

Ifølge Solstad (2018, s. 129) er boka utgangspunktet for den litterære samtalen, boka gir retning til hva samtalen skal handle om. Den litterære samtalen vil være i stedet for høytlesningen før barna er i stand til å lytte til høytlesing og selv skape mening og sammenheng i lengre narrative forløp (Solstad, 2018, s. 129). Selv barn som ikke har et utviklet velfungerende muntlig språk kan få utbytte av å lese bok ved å titte på bilder i ei pekebok og aktivt delta i litterær samtalen med en voksen (Solstad, 2018, s. 129).

Solstad (2018, s. 131) nevner IFR struktur som stor betydning for barnas samtaleutvikling, dette handler om initiering, respons og oppfølging/evaluering. Gjennom lytting til hva andre har å si, delta i samtaler med egne innspill eller å gi andre respons på deres innspill og utvikle samtalen videre ved å initiere nye temaer i samtalen, blir barnet introdusert for grunnleggende samtaleregler (Solstad, 2018, s. 131).

2.8 Planlegging av leseprosessen

Solstad (2018) skriver om Aidan Chambers sirkelstruktur på aktivitetene rundt lesning. Sirkelstrukturen handler om å velge bok, enten kan barna eller de voksne velge bok. Deretter handler det om å sette av tid til høytlesning, og til slutt om reaksjoner og respons på lesningen. Chambers mener at barna må få uttrykke det de liker og ikke i tekstene og at barnehagelæreren må ta seg tid til å organisere boksamtaler og spontane samtaler om bøker (Solstad, 2018, s. 156).

2.9 Valg av bøker

Det å velge ut bøker påvirkes av barnehagens bokholdning og tilgang til bøker, derfor må bokvalget gjennomgås og fornyes. Det kan være greit å diskutere leseopplevelsene og pedagogiske arbeidsmetoder med andre voksne slik at lærernes kunnskaper om bøker og utgivelser for barn fornyes. For å bidra til å støtte opp lese- og skriveutviklingen hos barn er en viktig del av arbeidet å finne bøker som virker på deres utvikling. (Solstad, 2018, s. 157). Syversen (2020, s 179) skriver at alle barnehager bør ha ett mål om å være en lesende barnehage, dette vil si at lesing blir en naturlig aktivitet i arbeidet og at barnehagelærere, pedagogiske ledere eller styrer skal diskutere hvorfor man leser for barn, hva man leser og hvordan.

Av og til bør det være faglige begrunnelser for hva, hvordan og hvorfor man velger ut bok, dette kan være ut fra ett spesielt tema. Barnehagelæreren vil da vite hvilken bok som egner seg, men hen kan bli enig med barna hvilke bøker som skal leses i ett eventuelt temaprojekt (Solstad, 2018, s. 162).

3 Metode

Å bruke en metode er fremgangsmåter eller teknikker for å få svar på ulike forskningsspørsmål der målet er å få informasjon om virkeligheten og om hvordan informasjonen skal analyseres (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Metoden skal gi hjelp til å samle inn, analysere og tolke den informasjonen som trengs i en undersøkelse.

Det er vanlig å skille mellom to typer metoder: Kvalitative og kvantitative metoder. Ifølge Bergsland & Jæger (2014, s. 66) handler det prinsipielle skillet om hvordan informasjonen registreres og analyseres. I kvalitative metoder går man mer i dybden, dette ved mange opplysninger om få undersøkelsesenheter (Dalland, 2020, s. 55). I kvalitative metoder vektlegger man betydning, mens i kvantitative metoder vektlegges utbredelse og antall (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66).

Intervju er ett eksempel på en kvalitativ metode. Her påvirker både informant og forsker forskningsprosessen. Hensikten med kvalitative forskningsmetoder er å få systematisert og gitt innsikt i menneskelige uttrykk. Kvantitative metoder presenteres i diagrammer eller statistikker, denne metoden blir i motsetning til kvalitative, som blir presentert i form av tekst, forskningsmetoder basert med distanse mellom forsker og informant (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66-67).

3.1 Valg av metode

Valg av metode avhenger av hva man ønsker å undersøke og besvare. Ifølge Dalland (2020) er det problemstillingen som styrer metodevalget, og det viktigste er å finne den metoden som gir best mulig data til å belyse problemstillingen (Dalland, 2020, s. 193). I problemstillingen jeg har valgt ønsker jeg å gå i dybden med mange opplysninger om få undersøkelsesenheter, der jeg undersøker intervjupersonens tanker, erfaringer og arbeidsmetoder. Jeg har derfor brukt en kvalitativ metode og benyttet meg av intervju som metode. Jeg velger å bruke begrepet intervjuperson som ifølge Dalland (2020) er et nøytralt begrep der hensikten er å få aktiv deltakelse (S.68). Intervjuperson skaper ikke avstand mellom intervjuer og den som blir intervjuet, slik som informant, respondent eller intervjuobjekt kan gjøre (Dalland, 2020, s. 68).

Intervju er en særlig egnet metode når man skal undersøke hvordan mennesker forstår sin egen verden, i et intervju beskriver informanten sine erfaringer og sin selvoppfatning (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Jeg har valgt å benytte meg av en semistrukturert metode. Bergsland & Jæger (2014) beskriver slike intervjuer som en samtale mellom informant og forsker, der samtalen føres av forskeren, i utgangspunkt i en intervjuguide (s. 71). I intervjuet stiller jeg åpne spørsmål knyttet til problemstillingen slik at intervjupersonen får mulighet til å gå i dybden på det de ønsker, målet er å få intervjupersonen til å reflektere rundt egne tanker og erfaringer rundt valgt tema, slik at jeg får nok datamateriale til å gi svar på min problemstilling.

3.2 Planlegging av datainnsamling

Etter å ha utarbeidet problemstilling til min oppgave, utarbeidet jeg en intervjuguide. Jeg arbeidet mye frem og tilbake med spørsmål som skulle være relevante for min problemstilling. Jeg valgte å test-intervjue ei klassevenninne, der jeg noterte det hun svarte. På denne måten så jeg hvilke spørsmål som var relevante for min problemstilling, og hvilke spørsmål som kunne lukes bort. Etter hvert som jeg hadde satt spørsmålene, fikk jeg veiledning av min veileder og fikk finpusset spørsmålene slik at de ble satt opp på en mer oversiktlig og presentabel måte.

Som skrevet tidligere tok jeg i bruk en semistrukturert eller delvis strukturert intervjuguide. Jeg satte søkelys på å lage åpne spørsmål slik at intervjupersonene kunne gå dypere inn på det de skulle ønske å gå dypere inn på, deretter stilte jeg oppfølgingsspørsmål for å få mer konkrete svar.

Jeg valgte en semistrukturert struktur eller delvis struktur, nettopp fordi den legger til rette for at intervjuperson får mulighet til å reflektere og redegjøre for sine opplevelser og erfaringer og for at jeg får relevant datamateriale til min problemstilling (Bergsland & Jæger, 2014, s. 72).

For å finne intervjupersoner, tenkte jeg først å intervju kun en person. Jeg tenkte da på en pedagogisk leder jeg hadde kjennskap til fra før som jeg visste hadde 20 års erfaring i barnehageyrket, men for å få et enda større og mer variert datamateriale valgte jeg å kontakte enda en pedagogisk leder som jeg også hadde kjennskap til. Denne intervjupersonen er nyutdannet og har for få måneder siden startet som pedagogisk leder. Jeg tenkte det kunne være interessant å se likheter og forskjeller mellom en nyutdannet og en som har arbeidet i barnehage i mange år.

3.3 Utvalg av informanter

Jeg har valgt å intervju to pedagogiske ledere fra ulike barnehager som jeg vet har kunnskap og erfaring om det aktuelle tema. Dette er et strategisk utvalg, som vil si at jeg har valgt ut intervjupersoner jeg vet er hensiktsmessig til min problemstilling. Strategisk utvalg handler nettopp om det å velge informanter som med ulike grunner kan bidra med reflekterte uttalelser om det aktuelle tema (Tjora, 2017, s. 130).

Det er ikke oppgitt hvor mange intervjupersoner man trenger i ett intervju for å få nok materiale for analyse og drøfting. Vanlig i en bacheloroppgave er to til fem informanter nok (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Valg av antall intervjupersoner kommer an på hvor mye informasjon intervjuperson kan komme med. Ifølge Bergsland & Jæger (2014, s. 71) er målet med intervju å få tilstrekkelig materiale for å drøfte og belyse problemstillingen. Jeg har valgt ut to intervjupersoner der begge er pedagogiske ledere og der begge informantene arbeider med å gi barn gode leseopplevelser gjennom lesestunder i barnehagen. Begge intervjupersonene viser et engasjement for tema og problemstillingen til min oppgave, og begge sitter med mye erfaring med lesestunder i barnehagen.

Begge intervjupersonene jobber i en småbarnsavdeling. Jeg har valgt å gi de fiktive navn, Kari og Mona, slik at deres anonymitet ivaretas. Kari har i overkant av 20 års erfaring i barnehage,

hun startet som assistent, deretter ble hun barnehagelærer og nå er hun pedagogisk leder på sin avdeling og har vært det de siste fire årene.

Mona jobber, i likhet med Kari, som pedagogisk leder på en avdeling med toåring. Mona er nyutdannet og startet rett fra utdanningen til yrket som pedagogisk leder. Mona har snart jobbet i barnehage i ett år. Begge intervjupersonene forteller at lesestund har en sentral plass i barnehagen og at de personlig ser på lesestund som en naturlig aktivitet som foregår i barnehagen. Syversen skriver også at arbeid med litteratur har en selvfølgelig plass i barnehagen og at lesing skal sees på som en naturlig aktivitet (Syversen, 2020, s. 179).

I rammeplanen (RP, 2017, s 16) står det at pedagogisk leder skal veilede og sørge for at det pedagogiske arbeidet oppfylles ut fra rammeplanen og barnehageloven, dette gjennom planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling. Lesing skal ha plass i barnehagen. Det står det også om i rammeplanen; «Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale» (RP, 2017, s. 48). Begge intervjupersonene har i ansvar å lage rom for høytlesningsstunder i barnehagen.

3.4 Metodekritikk

«Metodekritikk handler om å vurdere hvordan metoden har fungert, sett opp mot mulige alternative metoder.» (Dalland, 2020, s. 216). I denne delen av oppgaven skal jeg vurdere og være kritisk til metoden jeg har brukt. Jeg skal bruke begrepene reliabilitet og validitet for å se nærmere på min forskning.

Reliabilitet handler om forskerens pålitelighet, og om ulike forskere med samme metode kommer frem til samme resultat (Thaagard, 2017, s. 187). Reliabilitet handler også om troverdighet og om hvordan forskningsprosessen har foregått slik at andre forskere kan vurdere metodevalget og gjennomførselen (Dalland, 2020, s. 246).

I mitt arbeid med min datainnsamling har jeg som nevnt tidligere utarbeidet en intervjuguide, der utarbeidet jeg spørsmål relevante for det tema jeg ønsket å utforske. I etterkant drøftet og analyserte jeg funnene. Ut ifra min forståelse skriver jeg om hva jeg oppfatter som relevant og informativ til min problemstilling, det er jeg som forsker som fører samtalen, men intervjuperson eller informant vil også være med å påvirke funnene i en viss grad. Under selve intervjuene noterer jeg underveis, på den måten plukket jeg ut det jeg oppfattet som mest relevant. Dette vil også være med på å påvirke funnene. Ved å sammenligne likheter og

forskjeller vil reliabiliteten styrkes, og tolkningen vil oppleves som mer troverdig ved at begge intervjuene ga de samme funnene.

Validitet handler om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke (Dalland, 2020, s. 245). I og med at jeg hadde kjennskap til intervjupersonene i intervjuet, visste jeg at de hadde ett engasjement og en interesse for å gi meg datamateriale som skal gi svar til min problemstilling, dette kan bidra til å styrke validiteten. Ved at jeg har kjennskap til intervjupersonene kan jeg risikere å få svar de tror jeg ønsker å høre, fremfor hvordan det er i realiteten.

I en kvalitativ metode møter forskeren intervjupersonene selv og derfor vil forskerens dyktighet og troverdighet være viktig. For å styrke validiteten kan man kontrollere prosjektets gang, forarbeidet med teori og forskningsspørsmål, planleggingen med vurdering og metodevalg og etiske overveielser (Dalland, 2020, s. 245). Ved et intervju kan man styrke validitet ved en grundig utspørring og kontinuerlig kontroll på at man har forstått meningen med svaret. Gjennom for eksempel en observasjon ville jeg kunne sett hva informantene gjør, kanskje kommer det frem ting informantene selv ikke er bevisste om, noe som ikke ville ha kommet frem i et intervju. Gjennom intervju vil jeg få en tolket versjon av intervjupersonenes oppfatning. «Det er ikke sikkert at det er fullt samsvar mellom det en intervjuperson har sagt, og vår tolkning av de samme utsagnene. Vi må også tolke det som ble sagt, ut fra vår egen begrunnende forståelse.» (Dalland, 2020, s. 222).

3.5 Beskrivelse av gjennomføring

Det første intervjuet fullførte jeg ansikt til ansikt. Jeg hadde forberedt meg godt og følte derfor dette intervjuet gikk veldig fint. Ifølge Dalland (2020) er samspillet mellom den som blir intervjuet og den som intervjuer, grunnlaget for et godt intervju (s. 65). Under selve intervjuet fokuserte jeg på å gi intervjupersonen rom for tenking før jeg stilte neste spørsmål. Forholdene rundt intervjuet kan bety mye for kvaliteten på samtalen (Dalland, 2020, s. 87). Jeg valgte derfor at jeg og intervjupersonen skulle sitte på ett adskilt rom under intervjuet, slik at vi ikke ble forstyrret.

Under det første intervjuet noterte jeg med penn og papir underveis. Det kan være krevende å notere under et intervju, samtidig som man skal stille spørsmål og drive intervjuet fremover. Et vellykket intervju er avhengig av relevante spørsmål og man må gi respons på det intervjupersonen sier (Dalland, 2020, s. 82). Jeg måtte derfor plukke ut det jeg oppfattet som

relevant for min datainnsamling og jeg måtte ta vurderinger underveis om jeg ønsket å gå i dybden og når det var nok med en kortfattet informasjon. Det er avgjørende å være godt forberedt for å mestre utfordringer underveis.

Dalland (2020) skriver at samtaler med andre handler om å raskest mulig forstå situasjonen og om hvordan du må snakke for å bli forstått, og det handler om å ta vare på det som blir sagt og sikre seg mot misforståelser (s.65). Under intervjuet stilte jeg oppfølgingsspørsmål om jeg følte jeg trengte mer forståelse på den informasjonen intervjupersonen ga. Jeg ga også bekræftende respons slik at intervjupersonen følte seg ivaretatt og nyttig.

På grunn av koronasituasjonen foregikk det andre intervjuet via telefonsamtale. Dette følte jeg ble noe mindre personlig, men likevel nyttig. Jeg fikk muligheten til å stille spørsmål og gi respons på det som ble sagt av intervjupersonen. I likhet med det første intervjuet, var jeg godt forberedt. Ettersom jeg hadde kjennskap til intervjupersonen visste jeg også på forhand at intervjupersonen var engasjert i tema. Det kom derfor mange nyttige svar til min datainnsamling.

Jeg opplevde valget av denne metoden som nyttig. Jeg utarbeidet spørsmålene for å få svar på det jeg ønsket til min datainnsamling, noe jeg følte jeg fikk. Jeg utførte to intervjuer der jeg var ute etter intervjupersonenes erfaringer og tanker, på den måten får jeg en tolket versjon av intervjupersonenes oppfatning som jeg igjen må tolke. I og med at jeg intervjuet to personer der jeg foretok en grundig utspørring og fikk samme resultat styrker dette validiteten og jeg føler valget av metode var passende for min oppgave.

3.6 Analysearbeid

Analysearbeidet starter allerede i datainnsamlingsprosessen (Thagaard, 2018, s. 151). Under gjennomføringen av selve intervjuet begynte jeg å forstå hva intervjupersonen fortalte. Jeg noterte det jeg oppfattet som mest relevant underveis og renskrev dette før jeg begynte med analysearbeidet. Jeg valgte å renskrive det intervjupersonene fortalte rett etter intervjuene. Dette var for å ha datamaterialet ferskt i minne slik at jeg lettere forsto og husket det som var blitt sagt.

Datamaterialet leste jeg flere ganger slik at jeg klarte å se hva som er mest relevant for min problemstilling og slik at jeg lettere kan analysere dette i etterkant. Jeg plukket deretter det jeg anså som mest relevant for problemstillingen.

For å systematisere og skaffe meg en oversikt over funnene, delte jeg opp teksten og sorterte datamaterialet. Jeg brukte koding som metode, som vil si å sortere deler i teksten etter kodeord. Videre så jeg på det som gikk igjen hos intervjupersonene og valgte å markere dette i rødt for å få en bedre oversikt for meg selv, til slutt så jeg igjen på hva som var relevant for min problemstilling.

3.7 Etske retningslinjer

Etikken handler om normene for hva som er god og riktig livsførsel og den skal gi veiledning og grunnlag for vurderinger før handlinger (Dalland, 2020, s. 168). Forskningsetikk dreier seg om å ivareta personvernet og sikre at den som deltar i forskning ikke kjenner på skader eller unødvendige belastninger. Dette skal ikke skje på bekostning av enkeltpersoners integritet og velferd (Dalland, 2020, s. 168). På forhand av intervjuene fikk mine intervjupersoner utdelt ett informasjons- og samtykkeskjema der de ble opplyst om prosjektets formål og om hvordan deltakelsen er frivillig. Konfidensialitet handler om at all data som kan identifisere en informant ikke publiseres offentlig (Larsen, 2017, s. 15). Jeg brukte ikke personlige opplysninger, navn eller arbeidsplass slik at intervjupersonene ikke kan spores tilbake til, og på den måten ivaretok jeg intervjupersonenes anonymitet.

Informert samtykke skal informere dem som skal intervjues slik at de vet hva det innebærer å delta, dette bør gjøres med opplysning om tema og hvilken oppgave jeg skriver, det skal også inneholde navn på institusjon og med veileders navn (Dalland, 2020, s. 82). Intervjupersonene skal også få informasjon om at det er anonymt. Dette er ett krav for den som skal delta i en intervjuundersøkelse. Intervjupersonene skal også gjøres oppmerksom på at jeg har taushetsplikt. Jeg har vedlagt tt samtykke- og informasjonsskriv (se vedlegg) der man kan se at jeg har opplyst om dette.

For å få kunnskap er man avhengig av tillit, da er det viktig at personene blir ivaretatt når de bidrar til forskning. Som student har jeg noen etiske forpliktelser, dette alt fra planlegging til formidling av funn og resultater i prosjektet. Under arbeidet med intervjuguiden tenkte jeg nøye gjennom de etiske sidene ved intervjuet, hvilke spørsmål jeg kunne stille og om spørsmålsformen var respektfull. Under selve intervjuene fokuserte jeg på å vise at jeg lyttet, jeg responderte ved nikk, slik at intervjupersonene følte jeg anså deres bidrag som nyttig.

4 Presentasjon av analyse og funn

For å presentere mine funn mot problemstillingen «*Hva vektlegger barnehagelæreren i en tilrettelagt lesestund?*», har jeg valgt å dele inn presentasjon av funn i tre hovedkategorier: forarbeid, formidlingen og tilrettelegging av leserommet.

Slik som skrevet tidligere velger jeg å bruke to fiktive navn på intervjupersonene for å opprettholde deres anonymitet i presentasjon av analyse og funn. Jeg velger å kalle de Kari og Mona.

4.1 Forarbeid

I intervjuene stilte jeg spørsmål hvordan de valgte ut bok for en tilrettelagt lesestund. Kari svarte at hun valgte bøker ut fra tema, barnas interesser eller om det er noe de skal lære. Mona svarte at barna ofte kommer med en bok under frilek som de ønsker å bli lest for, men når det kommer til en tilrettelagt lesestund velger hun også, i likhet med Kari, ut bøker ut fra barnas interesser eller tema. Ofte velger hun ut bøker som går inn under månedens tema, og de leser de samme bøkene over en viss periode slik at barna blir kjent med personer eller tema i boken. Hun forteller videre at det ikke er alle barna som interesserer seg like mye for lesing enda, og at hun prøver finne metoder for disse barna slik at de også får oppleve leseglede. Hun forteller videre at hun respekterer barnas ønsker. Om de ikke ønsker å lese, prøver hun å oppmuntre disse barna ved å ta initiativ til lesing og skape engasjement ved å snakke om boka slik at de skal bli nysgjerrige og få lyst til å lese.

Da jeg stilte spørsmål om hvordan intervjupersonene forbereder seg til en tilrettelagt lesestund forteller Kari at de ofte jobber med en bok om gangen og at hun har erfart at de minste barna ofte vil lese samme bok om og om igjen. Hun forteller at de kopierer sidene i boka, laminerer de og henger opp alle sidene på veggen i øyehøyde for barna, dette er noe hun sier skaper nysgjerrighet og engasjement til lesing. Barna kan se på bildene på veggen både før, under og etter lesing.

Mona forteller at hun eller barna velger ut bok og at det er viktig at de har satt av nok tid slik at det er rom for respons underveis i lesingen og tid til å snakke om boka i etterkant. Hun forteller også at det er en fordel om hun har lest boka på forhand av en tilrettelagt lesestund, slik at hun kan ta med konkreter, musikk eller annet som passer til boka, i tillegg til at det blir lettere å vite når hun skal opp og ned i stemmeleie ut fra de ulike karakterene i boka.

Begge intervjupersonene forteller at de samarbeider med resten av avdelingen når det kommer til temauker og valg av bøker. Mona forteller om samarbeidet mellom avdelingene og hvordan

barnehagelæreren på tvers av avdelingene tipser om nye bøker og hvordan dette hjelper for å finne gode bøker for barna.

Ut fra analyse av svarene jeg har fått kan man se at barnehagelærerne vektlegger forarbeidet som en forutsetning for å skape gode leseopplevelser. De forbereder seg på forhand av en tilrettelagt lesestund ved å skape engasjement og nysgjerrighet til boka ved å se og snakke om boka på forhand, de gjør seg også kjent med boka på forhand for å være en bedre formidler.

4.2 Formidlingen

Jeg stilte spørsmål om intervjupersonene kunne fortelle om en konkret lesestund de husker. Mona forteller om hvordan hun forberedte barna ved bruk av humor og stikkord om boka for å engasjere de, før de setter seg ned i lesestolen. Hun forteller at hun vanligvis samler hele barnegruppa som består av syv to åringer, men at dette avhenger av dagsform og hva de ser på som gunstig for en god lesestund, hvor alle skal få rom for å være en del.

Som formidler forteller hun at bruker stemmen, vektlegger ord og aktivt bruker ansikt og hender for å bygge opp lesestund. Videre forteller hun at hun erfarer at barna elsker når hun bruker ulike stemmer under lesestunden og at dette er med på å bygge opp bokens spenningsmomenter. Som formidler forteller hun at hun setter søkelys på stemmen, ansikt, dramatisering, aktivisering av barna, spørsmål underveis og at hun utfører lesestopp med innspill fra barna.

Kari forteller at målet for lesestunden er at det skal være en felles opplevelse og at det skal inspirere til utforskning, lek og vennskap. I en tilrettelagt lesestund forteller Kari at hun velger å lese for en mindre gruppe barn og at hun har erfart at barna virker mer engasjerte enn når det er en stor gruppe barn. Hun forteller at hun tar i bruk konkrete som passer til boka, og at hun ofte introduserer lesestunden med sang og musikk. Under lesestunden forteller hun mer boka, fremfor å lese den, og hun endrer stemmen sin ut fra ulike figurer i boka. Kari forteller at hun bruker lesestopp under høytlesningen der hun lar barna komme med innspill og reaksjoner, i tillegg bruker hun å stille spørsmål underveis.

Mitt datamateriale viser at barnehagelæreren vektlegger stemmen for å skape innlevelse og engasjement hos barna. De tar i bruk lesestopp og de stiller åpne spørsmål underveis, for å gi barna rom for innspill og drøfting. De forteller at de bruker konkrete, sang og musikk og forteller boka fremfor å lese den. De forteller at de vektlegger å lese for en mindre gruppe slik at de har best mulig forutsetninger til å fange opp engasjement hos alle barna.

4.3 Tilrettelegging av det fysiske rommet

Intervjupersonene forteller om rommets utforming. Kari forteller at de sitter på et lite og lyst atskilt rom i avdelingen, dette rommet har ei dør til avdelingen som kan åpnes og lukkes ut fra behov. Hun forteller at hun setter stor pris på at de har et rom som de kan lukke slik at det ikke kommer noen forstyrrelser. På den måten de kan konsentrere seg om sine aktiviteter, som blant annet lesestunder. På rommet har de ei matte barna pleier å sitte på under lesestunder og med bøker plassert med fremsiden ute, der alle bøkene er i gripehøyde for barna.

Mona forteller de har en lesestund i avdelingen der barna plasserer seg på ett mykt og stort teppe med noen puter som hun har erfart at barna elsker å ligge og ligge på. Når jeg stiller spørsmål om intervjupersonene kan fortelle om en konkret lesestund de husker, nevner Mona en lesestund der hun delte barnegruppa i to. Den ene gruppa hadde lesestund i lesestolen, mens den andre gruppa hadde frilek like ved i avdelingen. Hun fortalte at bare fåtallet av barna i lesestolen satt til siste slutt og lyttet til boka, og at hun flere ganger under lesingen måtte begynne om igjen på grunn av forstyrrelser. Mona forteller at de nå har plassert en høy hylle for å skille lesestolen litt bort fra avdelingen, med ett teppe hengende over, slik at det blir som ett eget rom. På den måten forteller hun at det blir lettere både for barnehagelærerne som formidlere og barna å holde konsentrasjonen om det er andre barn inne på avdelingen som driver med noe annet.

Ved min analyse av dette datamaterialet kan man se at barnehagelæreren vektlegger å ha et rom eller en adskilt stol tiltenkt for høytlesning der det ideelle er at de får sitte uforstyrret slik at både barn og voksne får konsentrasjon og ro til lesingen. Det skal være lyst og barna skal få sitte på noe behagelig og mykt.

5 Drøfting av funn

Ovenfor presenterte jeg hovedfunnene ved min analyse av datamaterialet. Videre drøfter jeg disse funnene opp mot relevant teori knyttet til min problemstilling.

5.1 Forarbeid til en tilrettelagt lesestund

Som funnene mine viser, vektlegger barnehagelæreren forarbeid før en lesestund for å gi barna gode leseopplevelser. Det er viktig å tilrettelegge forholdene for lesing i barnehagen slik at det vekker nysgjerrighet på lesing, og at de blir glade i å lese og etter hvert ønsker seg å lære å lese selv (Solstad, 2018, s. 11). Funnene mine viser at barnehagelærerne gjør en innsats for å skape nysgjerrighet og engasjement for barna ved å tilrettelegge forholdene rundt lesingen som valg

av bok, som for eksempel ved sang og musikk, og plassere bøker med fremsiden ut slik at det innbyr for lesing hos barna.

Rollen som litteraturformidler er en del av barnehagelærers profesjonelle identitet, som barnehagelærer skal man sette søkelys på litteratur ved å prate om litteratur, ta initiativ til lesing og skape ett engasjement for dette (Syversen, 2020, s. 177). Å være en god litterær rollemodell handler om å oppmuntre barna til å lese, og de bør derfor finne bøker av god kvalitet (Syversen, 2020, s. 178). Barna i barnehagen skal ha muligheter til å velge ut bøker selv som de ønsker å lese, men personalet skal også tilrettelegge for bøker slik at de kan bidra til progresjon og utvikling (Solstad, 2018, s. 121). Dette står det også i rammeplanen; «Personalet skal utvide barnas erfaringer og sørge for progresjon og utvikling i barnehagens innhold» (Rammeplan for barnehage, 2017, s. 22). Av og til bør det være faglige begrunnelser for hva, hvordan og hvorfor man velger ut bok. Dette kan være ut fra ett spesielt tema. Barnehagelæreren vil da vite hvilken bok som egner seg, men hen kan bli enig med barna hvilke bøker som skal leses i ett eventuelt temaprojekt (Solstad, 2018, s. 162).

Funnene mine viser at barnehagelærerne velger bøker med en hensikt bak. De forteller at de tar barnas ønsker på alvor og at de velger bøker ut fra barnas ønsker, interesser eller ut fra læring, de velger også bøker de kan jobbe med over lengre periode noe de erfarer bidrar til videre lek mellom barna, men også til progresjon og utvikling. Videre viser mine funn at barnehagelærerne jobber aktivt for å oppmuntre barna og skape ett engasjement til lesing, ved for eksempel snakke om boka på forhand og initiere til lesing. Syversen skriver at barnehagelærere skal prate om litteratur, ta initiativ og skape engasjement for lesing hos barna (2020, s. 177).

Barn er opptatt av å finne jevnaldrende barn å leke med, derfor vil høytlesning være en fin aktivitet for barn som har vanskeligheter med å komme inn i lek. Personalet kan være støttende i barns språkutvikling og de kan bidra til viktige innspill til videreutvikling av lek eller utvidelse av tema. Voksne har større erfaringsgrunnlag og et bedre utviklet språk enn barn, og de har kompetanse om språktilegnelse (Kibsgaard, 2018, s. 49). Funnene mine viser at barna ofte fører leken videre etter en lesestund, på den måten kan man se at tilrettelegging for aktiviteter der barna får være sammen kan bidra til vennskap og lek. Når barnehagelærerne tilrettelegger for tema, åpner dette opp til en felles lek hos barna og ved å ha ett tema i en lesestund som funnene mine viser at barnehagelærerne jobber med over en lengre periode, vil barna få muligheter til fordypning og progresjon i leken.

Som funnene mine viser, kommer barna ofte bort til en voksen med en bok de ønsker å bli lest for. Dette gjelder ikke alle og derfor må personalet må av og til gjøre en ekstrainsats for å inkludere alle barn i leseaktiviteter, ved for eksempel observasjon og loggskrivning kan man finne situasjoner der det vil være lettere å engasjere noen barn (Høigård, 2019, s. 173). I intervjuene jeg foretok meg, fortalte en av intervjupersonene at de testet ut ulike situasjoner for å finne metoder å inkludere de barna som ikke hadde stor leselyst. Gjennom å teste ut ulike metoder og ved observasjoner, fant de ut når det best lot seg gjøre å lese for de enkeltbarna som ikke enda hadde fått leseglede. Funnene mine viser at barnehagelærerne bruker observasjoner som ekstrainsats for å inkludere alle barna i leseaktiviteter.

Forarbeidet handler også om å introdusere barna for hva som kommer og det å bygge opp engasjement og forventninger. Leseopplevelsen påvirkes av måten det blir lest på og hvem som leser sammen (Solstad, 2018, s. 48). Som mine funn viser forbereder barnehagelærerne seg på forhand av en lesestund slik at de lettere kan betone stemmen ut fra de ulike karakterene i boka og de kan utføre pause som åpner til humor, innspill og spørsmål fra barna. Intervjupersonene forteller at de vektlegger hvordan de er som formidlere, de lever seg inn i tekstene og jobber aktivt for å holde på oppmerksomheten hos barna. Funnene mine viser at de på forhand av en lesestund tenker gjennom hvilke barn som leser sammen og hvor mange de leser for samtidig, de ser på barnas dagsform om det egner seg for de å delta i en lesestund, slik at alle får gode leseopplevelser. Som Syversen (2020, s 179) nevner, har man i rolle som barnehagelærer, pedagogisk leder og styrer ansvar for å diskutere hvorfor, hva og hvordan man leser for barn. Dette kan man se ut fra mine funn at de utfører i praksis.

Ut fra mine funn velger barnehagelæreren eller barna bok til en lesestund. De setter av tid til høytlesning og avslutter lesestunden der de bruker tid til å snakke om boka. På denne måten får barna uttrykket seg og undret seg rundt om tema. Aidan Chambers mener at barna må få uttrykke det de liker og ikke i tekstene og at barnehagelæreren må ta seg tid til å organisere boksamtaler og spontane samtaler om bøker (Solstad, 2018, s. 156). I intervjuene forteller begge intervjupersonene at de bruker tid på å snakke om boka. Dette både før, under og etter lesingen. Funnene mine viser at barnehagelærerne arbeider en lengre periode med samme bok og at de tar i bruk metoder som for eksempel ved bruk konkreter eller det å henge opp boka på veggen, slik at barna kan se og ta på dette både før, under og etter lesingen. Dette kan være med på å bedre leseopplevelsen ved at de får en førforståelse av tema og de kan føre tema videre i lek.

Solstad skriver at det kan være lurt å diskutere leseopplevelsene og pedagogiske arbeidsmetoder med andre voksne slik at deres kunnskaper om bøker og utgivelser for barn fornyes (Solstad, 2018, s. 157). Funnene mine viser at barnehagelærerne samarbeider med personalet og på tvers av avdelingene for å finne gode bøker for barna. Bøkene i barnehagene kan variere og om det er mulig å bytte ut bøker gjennom avdelingene, får man mulighet til å fornye bokholdningen i barnehagen. «Personalet skal ta utgangspunkt i barnas erfaringer, interesser, synspunkter og initiativ i barnehagens daglige arbeid og ved valg og gjennomføring av temaer og prosjekter» (Rammeplan for barnehage, 2017, s. 43). Ut fra mine funn ser man at personalet samarbeider med hverandre for å finne en god bok som interesserer barna, i en lesestund velger de ofte ut bok ut fra tema eller prosjekter og det ut fra barnas interesser, erfaringer og initiativ. Mine funn viser at barnehagelærerne velger ut bøker de mener er av god kvalitet.

5.2 Barnehagelæreren som formidler

Lesing skal gi barna leseopplevelser slik at barna får en fascinasjon for bøker (Solstad, 2018, s. 43), da er det viktig at barnehagelæreren gjør en innsats for å gi barna gode leseopplevelser. Leserens evne til å leve seg inn i litteraturen står for store leseopplevelser for barna, måten det blir lest på og hvem som leser sammen er også med på å påvirke (Solstad, 2018, s. 48). Mine funn viser at barnehagelæreren vektlegger måten de leser på, intervjupersonene forteller at de aktivt jobber med bruk av blikkontakt, gester, pauser og stemmen under en lesestund, dette er ifølge Høigård (2019, s. 171) avgjørende for å holde på barnas oppmerksomhet og for å hjelpe de med å få tak på innholdet.

Stemmebruken er en viktig del av litteraturformidling (Syversen, 2020, s. 195). Det kan bli kjedelig å høre på en lesestund om formidleren leser på en monoton måte (Syversen, 2020, s. 195). Ut fra mine funn kan man se at barnehagelærerne bruker stemmen sin for å gi barna bedre leseopplevelser, som for eksempel ved å snakke høyere og lavere ut fra tekstens stemning. Når man jobber i barnehage, møter man ansatte med ulike kvalifikasjoner og egenskaper, det er ikke for alle at stemmen kommer naturlig og det kan lett bli lest på en monoton måte. Syversen skriver at man kan prøve å endre stemmen ved å hviske eller å snakke høyere eller endre dialekt for eksempel ut fra de ulike karakterene, og at evnen som en engasjerende leser kan utvikles (Syversen, 2002, s 195).

Videre viser mine funn at barnehagelærerne jobber aktivt for å få med barna, ved å stille spørsmål underveis. De forteller også at de velger å lese for en mindre gruppe med barn, noe

som kan bidra til at det lettere for formidleren å aktivisere barna, Funnene mine viser at dette er noe de vektlegger under en lesestund for å gi barna gode leseopplevelser.

Lesing skal foregå i samspill med barna (Solstad, 2018, s. 12), som skrevet tidligere, vektlegger barnehagelæreren å aktivisere og inkludere barna gjennom en lesestund. «Personalet skal støtte barnas aktivitet, engasjement og deltakelse i fellesskapet» (RP, 2017, s. 21). Ved å stoppe opp underveis i lesingen slik at barna kan komme med reaksjoner og respons får barnehagelæreren mulighet til dette. Videre i rammeplanen står det at «personalet skal utfordre barnas tenkning og invitere dem inn i utforskende samtaler» (RP, 2017, s. 21). Som funnene mine viser stiller formidleren åpne spørsmål underveis og de snakker og arbeider med boka i etterkant. Barna får på denne måten delta i samtaler og de blir utfordret til tenking. Barn blir introdusert for grunnleggende samtaleregler gjennom å lytte til hva andre har å si, delta i samtale med egne innspill eller å gi andre respons på deres innspill og utvikle samtalen videre ved å initiere nye temaer i samtalen (Solstad, 2018, s. 131). Syversen skriver at man kan oppmuntre til språklig ytring ved å stille spørsmål underveis i lesingen, og at disse spørsmålene bør være autentiske og åpne slik at barna får bedre muligheter til å medvirke, komme med innspill, kommentarer og spørsmål (Syversen, 2020, s. 194). Som funnene mine viser, stiller barnehagelæreren åpne og autentiske spørsmål, og dette er noe de erfarer at bidrar til språklig ytring.

Den tradisjonelle måten å formidle bøker på i en samlingsstund er at barna sitter i ring og at formidleren viser bildene i boken og leser teksten (Brendeland, 2009, s. 166). Funnene mine viser at barnehagelæreren tilrettelegger for barna slik at alle får mulighet til å se bildene i boka samtidig som de blir lest for. De velger ofte å lese for en mindre gruppe barn, slik at de lettere klarer å opprettholde en viss kontakt med hvert enkelt barn under lesningen ved blikkontakt og kroppsbruk. Leser man til mange barn samtidig, kan det være vanskelig å inkludere alle barna. Noen bruker lengre tid på å se på bildene enn andre og det vil derfor være lettere å lese for en mindre gruppe. Barna får ikke den samme helhetsopplevelsen av teksten, den estetiske opplevelsen og samme leseforståelse om bildene vises etter at formidleren har lest teksten (Solstad, 2018, s. 163). Det vil derfor være viktig at formidleren er aktiv under lesestunden slik at barna får de beste leseopplevelsene. Om barnehagelærerne ikke har mulighet til å dele opp gruppa og lese i en mindre gruppe, kan man for eksempel henge boka opp på veggen, slik Kari fortalte at de gjorde i intervjuet. På den måten får alle barna mulighet til å se på bildene i boka så lenge de vil. Det kan være utfordrende å opprettholde barnas oppmerksomhet om man leser for mange barn samtidig. Det vil da være viktig med innlevelse som stemmebruk, blikkontakt og bruk av kroppen hos formidleren, slik at barna blir engasjerte.

Funnene mine viser at barnehagelærerne bruker tid på respons og reaksjoner både under og etter lesingen. For å skape mening i tekst er samtalen i teksten viktig og samtaler der barna får reflektert og diskutert er effektiv for utviklingen av lese- og skrivekyndighet (Solstad, 2018, s. 121). Ut fra mine funn jobber barnehagelærerne med litterære samtaler. Dette er ifølge Solstad (2018, s. 129) en samtale der boka gir retning til hva samtalen handler om og der boka er utgangspunkt for samtalen. Funnene mine viser at barnehagelærerne vektlegger at alle barna skal oppleve høytlesning og at de skal delta i samtale om boka både før, under og etter lesning, også barna uten muntlig språk. Barn som ikke har et utviklet velfungerende muntlig språk, kan også få utbytte av å lese bøker ved å se på bilder i ei pekebok og aktivt delta i den litterære samtalen med en voksen. Ut fra mine funn velger barnehagelærerne bøker som egner seg for alle og de bruker gjerne konkrete og bilder. Dette bidrar til å øke forståelsen og barna får mulighet til å lettere delta i litterære samtalen med en voksen. Barnehagelærerne vektlegger at barna får komme med reaksjoner og respons, noe som bidrar til at barna blir introdusert for grunnleggende samtaleregler.

5.3 Leserommet

Funnene mine viser at avdelingene har egne steder tilrettelagt for lesing og at dette er noe barnehagelærerne setter stor pris på. Ved å ha en skjermet krok eller ett eget rom for lesning bidrar dette til mer ro rundt lesningen. Solstad skriver at det kan være vanskelig å holde oppmerksomheten mot lesning om det foregår flere aktiviteter samtidig i rommet (Solstad, 2018, s. 139). Dette er noe informantene forteller at de har erfart.

Ut fra mine funn vektlegger barnehagelæreren at det skal være rolige og behagelige omgivelser rundt lesingen for å gi barna de beste leseopplevelsene. Ved avbrudd og støy under lesningen vil dette kunne ødelegge for leseopplevelsen og leseforståelsen. Det å ha et eget rom for å lese i, vil være til stor fordel (Solstad, 2018, s. 139).

Det er sosialt å sitte sammen med andre å oppleve at den samme teksten blir opplest (Solstad, 2018, s. 121). Funnene mine viser at barnehagelærerne vektlegger at barna skal sitte sammen under en lesestund og at aktiviteten skal bidra til følelsen av ett fellesskap. I rammeplanen står det at: «Personalet sørge for et inkluderende fellesskap og legge til rette for at barn kan bidra i egen og andres læring» (RP, 2017, s.22.) Barn lærer av hverandre og det er derfor viktig at barn blir inkludert i lek, samspill og aktiviteter med jevnaldrende barn. Som funnene mine viser, åpner barnehagelærerne opp for respons og reaksjoner fra andre barn, på denne måten lærer barna av hverandre.

Funnene mine viser at barnehagelærerne vektlegger at barna får sitte der det er godt med lys og der bøkene er plassert i gripehøyde med forsidebildet ut. Dette innbyr til boklesing og bidrar til å skape gode leseopplevelser hos barn. For at barna skal ha mulighet til å ta initiativ til å velge og lese bøker selv, bør bøkene være i gripehøyde for barna (Solstad, 2018, s. 169). Ut fra min datainnsamling forteller intervjupersonene at barna ofte finner en bok og titter i den på eget initiativ, dette har de muligheten til fordi at barna får tak i bøkene selv. De er ikke avhengig av at en voksenperson må ta ned bøker for dem, som de hadde vært om bøkene ikke hadde vært plassert i barnehøyde.

Funnene mine viser at barnehagelærerne tilrettelegger leserommet på en slik måte at det innbyr til lesing. De vektlegger komfort med puter og matter som barna kan sitte på under lesing, det skal være lyst, og bøkene er plassert i gripehøyde og med fremsiden ut. Ved å plassere bøker i barnehøyde slik at barna selv kan ta en bok, har man mindre kontroll på om barna skulle rive og slite i bøkene. Syversen (2020, s. 189) skriver at frykten for slitte bøker ikke skal ødelegge for litteraturformidlingen, og at barna ikke lærer hvordan bøker skal behandles med mindre de er tilgjengelige for dem og dette er noe barnehagelærerne kan lære barna. Funnene mine viser at barnehagelærerne lar bøkene stå plassert i gripehøyde. En god litteraturformidling for barna er viktigere enn eventuelt slitte bøker.

6 Avslutning

Jeg har i denne bacheloroppgaven foretatt meg en kvalitativ forskning, der jeg har intervjuet to barnehagelærere om hvordan de arbeider for å skape gode leseopplevelser for barn. Ut fra datainnsamlingen jeg har fått og forskningen jeg har gjort har jeg funnet ut hva barnehagelæreren vektlegger i en tilrettelagt lesestund for å skape gode leseopplevelser.

Jeg kom frem til tre hovedfunn jeg så barnehagelæreren vektla i en tilrettelagt lesestund for å gi barna gode leseopplevelser. Jeg kategoriserte disse funnene i forarbeid, formidling og leserommet. Når det kommer til forarbeidet har jeg sett hvordan barnehagelærerne forberedte seg ved å forberede barna på hva som kommer og ved å bygge opp til nysgjerrighet og engasjement til lesingen. Ut fra mine funn har jeg sett at barnehagelærerne vektlegger hvordan de er som formidlere ved å sette søkelys på sin stemme, bruken av blikkontakt, gester og pauser, og hvordan de aktivt jobber med å inkludere og engasjere barna ved hjelp av samtale i og etter tekstene. Når det kommer til leserommet vektlegger barnehagelærerne å ha ett rom eller en krok

egnet for lesning, der det skal være stille og rolig slik at barna holder fokuset sitt til aktiviteten som foregår. Alt dette vektlegger barnehagelærerne for å skape gode leseopplevelser i en tilrettelagt lesestund.

I denne oppgaven har jeg prøvd på best mulig vis å besvare min problemstilling: «*Hva vektlegger barnehagelæreren i en tilrettelagt lesestund for å skape gode leseopplevelser for barn?*». Jeg mener at jeg har besvart problemstillingen ut fra min datainnsamling, men velger likevel å stille meg kritisk til hvordan barnehagelærerne faktisk arbeider. Jeg valgte å bruke intervju som metode, av den grunn vil jeg få en tolket versjon av intervjupersonens oppfatning, som Dalland skriver, er det ikke alltid fullt samsvar mellom hva intervjupersonen forteller og vår tolkning av deres utsagn, vi må tolke det som blir sagt ut fra egen begrunnende forståelse (Dalland, 2020, s. 222). Gjennom en eventuell observasjon kunne jeg ha sett hva informantene gjør og jeg ville på den måten ha sett hvordan de arbeider i en lesestund, fremfor å høre hva de forteller og det ville kanskje kommet frem ting de gjør som de ikke er bevisste om. Jeg vil likevel konkludere med at jeg har besvart min problemstilling ut fra det jeg fikk gjennom min datainnsamling.

Avslutningsvis vil jeg nevne viktigheten av barnehagelærerens rolle for å skape gode leseopplevelser og leseleder. Ytre faktorer som leserommet og barnehagens bokholdning spiller en stor rolle for leseopplevelsen, men formidleren står for store deler av leseopplevelsen hos barna. Ved å ta del i leseopplevelsen og åpne opp for samtale rundt tekstene vil ifølge mine funn bidra til en god leseopplevelse.

Litteraturliste

Bergsland, M, D. (red.). & Jæger, R. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærer utdanningen*. Oslo: Cappelen Damm.

Brendeland, T-A. (2009). *Magiske samlingsstunder*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. 2. utgave. Oslo: Gyldendal

Kibsgaard, S. (2018). *Veier til språk i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Larsen, A.K. (2017). *En enklere metode – veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. 2. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Solstad, T. (2018). *Les mer! Utvikling av lesekompetanse i barnehagen*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.

Syversen, T. (2020). *Litteraturarbeid i barnehagen*. 1. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Rammeplan for barnehage. (2017). Oslo: Pedlex.

Vedlegg 1 - Intervjuguide

«Hva vektlegger barnehagelæreren i en tilrettelagt lesestund for å skape gode leseopplevelser for barn?».

Spørsmål til intervju:

1. Hvordan forbereder du til en tilrettelagt lesestund?
2. Hvordan velger du ut bok til en tilrettelagt lesestund?
3. Kan du fortelle om hvordan du introdusere boka i en lesestund?
4. Hvor mange barn leser du for om gangen i en planlagt lesestund?
5. Hva vektlegger du i din rolle som formidler?
6. Hvordan utfører du en planlagt lesestund?
 - Hvor leses det?
 - Bruker du noen virkemidler, rekvisita eller annet når du leser eller formidler for barna?
 - Hvor står bøkene plassert i forhold til der lesestunden blir utført?
 - Kan du fortelle om en konkret samling du har gjennomført?
7. Hva vektlegger du i gjennomføringen av lesestunder?
8. Hvordan opplever du barnas respons/reaksjon til tilrettelagte lesestunder?

Vedlegg 2 – Informasjon og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Å skape gode leseopplevelser for barn»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut hvordan barnehagelæreren vektlegger i en lesestund for å skape gode leseopplevelser for barn. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å finne ut hva gode leseopplevelser er for barna og hva barnehagelæreren vektlegger og hvordan barnehagelæreren kan tilrettelegge for dette. I dette

intervjuet håper jeg å finne svar til min problemstilling: «*Hva vektlegger barnehagelæreren i en tilrettelagt lesestund for å skape gode leseopplevelser for barn?*».

Jeg vil stille spørsmål om hvordan du tilrettelegger for en tilrettelagt lesestund og hvordan du utfører den.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

I min oppgave skal jeg bruke intervju som metode og hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer du at du deltar på ett intervju som tar deg ca. 45 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål hvordan du jobber med lesestunder og hvordan dere tilrettelegger for dette i barnehagen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 30/4-21.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

(Veileder)

Clara Sagnes Wågan

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*]. Jeg samtykker til:

- å delta i (*sett inn aktuell metode, f.eks. intervju, spørreskjema, observasjon*).

Dato: